

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 71.

— Sibiu, Mercuri 3/15 Septembre. —

1880.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin acésta se deschide abonamentu nou pe triluniulu Octobré — Decembre a. c. si anume:

cu 2 fl. v. a. in laintrulu monarchiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu 6 franci in strainetate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultim'a Septembre st. v. sunt rogati a'si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru cá se nu suferé intrerupere in espedarea diariului.

Bani de abonamentu se transmitu mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ in Sibiu.

Esemplarie complete mai avemu numai dela 1/13 Iuliu a. c.

Conditunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului.

Redactiunea.

Despre architectur'a bisericésca.*)

E pentru prim'a data cá cetescu intr'unu diariu, a carui programa e politic'a, cestiuu moderne. Moderne dicu, pentru-cá nici in alte parti ale planetului nostru nu vedemu tehniculu taxatu dupa adeverat'a lui valóre. Ba sunt puçine tinuturi in state mari, in cari vedemu tehnici de diferite ramuri lucrandu inpreuna. In cele mai multe parti vedemu tóte ramurile tehnice concentrate in câte o singura persóna. Una si aceeași persóna e architectu, este ingineru de drumuri si poduri, geometru, ba si silvicultoru (forestieru). Casulu primu ilu vedemu in tienuturi industriale, cá numai aici se póte desvoltá fiacare ramu tehnicu pentru sine.

*) A se vedé in „Observ.“ Nr. 68 col. 4-a scirile relative la acésta materia, care ar trebui se fia discutata n publicu celu puçinu de câte 10 ori pe anu.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Dia viati'a unui domnitoriu alu lumei.

(Schitia istorica.)

Comunicata de J... C....

I.

Marcus Flavius Valerius Constantinus Maximus Pius Felix semper Augustus.

Ar crede cine-va, cá cetesce numele vre-unui spaniolu ambitiosu, cu tóte cá acestu nume este cunoscutu in istoria sub-numirea de „Constantinu Augustu“ si in calendariulu crescinu subt numirea de „Constantinu celu mare“, se póte cá elu locuindu candu in Gali'a candu in Spani'a si candu in Britani'a, cu acestu nume lungu au voitu se lingusiesca pe spaniolii cei vechi. Pe tatalu-seu ilu chiamá Chloru Constantinu, care nume erá destulu de scurtu pentru ori-care muritoriu.

Mam'a lui Constantinu au fostu Elen'a; ea credea in religiunea crestina, carea se reslatiá din ce in ce mai multu. Trebuie cá au fostu o femeia fórté frumoasa, celu puçinu asia o arata tóte chipurile câte le-au desemnatu din memoria pictorii crestini, acésta inse nu au impedeatu pe Chloru Constantinu caesarulu din Britani'a de a se despartí de ea si a se casatorí cu fiic'a unuia din domnitorii lumei, alui Herculeu Maximianu.

Mam'a, carea professá ideile doctrineloru crestine, au avutu mai mare influentia asupra fiului seu, de cátu asupra barbatului, despre care istoria ne spune, cá curtea sa constá cu deosebire din crestini si cá in provinciile de sub domnirea sa au interdusu persecutarea crestiniilor.

Religiunea crestina se latia totu mai tare. Dogmele religiunei basate pe iubire, au strabatutu pana la tronurile Augustiloru, si pe candu unulu, Diocletianu, se incercá a se mesurá cu ele si vciá se le sterpésca, celalaltu Herculeu Maximianu n'avea nici o grija.

Casulu alu douilea ilu vedemu in tinuturi agricole si industriale. Numai geometru séu numai forestieru aflamu in tinuturi curatu agricole.

In categori'a ultima cadu tóte tinuturile de sub corón'a stului Stefanu locuite de Romani. Nu sciu in cátu ingrijesce legea din punctulu de vedere tehnicu de aceea tinuturi, cá precum se vede in realitate, nu se lucra nimicu. Déca edificii publice cá biserica, scóla, case comunale etc. nu se controlédia de tehnicii denumiti de cátra statu, apoi cum voru fi stándu edificiiile privatiloru? Se vede cá si in privinti'a acésta trebuie se urmamu proverbului: „Ajuta-te insuti, cá se'ti ajute si D-dieu.“

Póte cá mai sunt si alte casuri, in care binele publicu este totu asia de neglesu. Asia am auditu, cá in calitate de tehnici functionédia nisce individi, cari nici n'au veditu tehnic'a in viéti'a lor. Unu figurantu (fecioru care alérge cu stégulu la mesuratori), séu corporali, sergenti dela corpulu de geniu séu pioniri (militia tehnica austriaca) ocupa posturi de ingineri la comitate, precum dicu, am auditu, nu sciu déca e adeveratu. Fiindu aceste adeverate, avemu cu atátu mai multa cauza de a urmá proverbului mentionatu.

Nu voiu se fiu unilateralu si credu cá asi gresi, déca n'asiu cugetá si la oficiile parochiale, comunale, la comitetele bisericésca, scolastice, carii se straduescu si aduna banii necessari pentru biserica séu scóla, pentru-cá in fine se-i cheltuésca pe caramida si varu, era candu ajungu la coperisuu, se le lipésca cu totulu pardele. Si pentru ce? pentru-cá nu se indura a se duce la orasiu, la unu ingineru séu architectu, pentru-cá se le faca unu planu si socotél'a edificiuului, de órece acesta aru cere 50 séu 100 fl. Mai bine se ducu la „maistru“ (zidariu cu cióreci vineti). Acesta nu cere nimicu pentru sfatu, éra daca'lu intréba de sum'a ce s'ar cere la infintiarea planului, elu chiaru si candu scie bine cá nu sunt de ajunsu, totusi dice cu linisce sufletésca, cá ajungu, fiindcá pentru sfatu nu ilu poti face responsabilu cá pe ingineriu séu pe architectu, care 'ti-a da negru pe albu. La „maistru“ mai jóca rola si interessulu; cá-ci fiindu elu insusi intreprindietoriu, cugeta cá mai bine o vrabia in mána, decátu o suta pe

siura, mai bine cheltuesce acum miile simple in o parte din edificiu, decátu in vreo câteva ani miile duple pentru edificiuulu intregu.

In cátu despre calificatiune si aptitudine, acésta nu voiu se li-o denegu sunt „maistrii“ zidari fórté buni; dara nici odata nu e bine a'lu intrebuintiá fára veghiare din partea inginerului séu architectului.

Unu altu neajunsu avemu in materialu. Materialulu principale e caramid'a; piétra cioplita se intrebuintédia raru si puçina, pentru-cá lipsescu lucratorii. Se vedemu inse si prepararea caramidei. Fabricantii de caramida in cele mai multe parti ale patriei nóstre sunt mai totu tiganii. Mai cu séma ripele ce remanu in urm'a apelor mari de primavéra, e loculu esplotarii lutului pentru caramida. Formele caramidei sunt averea tiganului. Principalulu tocmesce atâtea mii de caramida, mi'a d. e. cu 2 florini, 2 pání si 10 cupe farina de malmaliga. Ce dimensiuni se aiba caramid'a, câte se se puna intr'unu cuptoriu pentru cá se se póta arde cum se cade, aceste sunt dispositiunile tiganului.

Apoi se ne miramu, cá dupa ce se curma lucrarea pe unu timpu órecare, zidulu se smacina cu incetulu si apoi se pface in ruine. Asia dara nu este nici o mirare, daca preste câteva ani se derima chiaru unele bisericici.

Relativu la creparea paretiloru la bisericici si la alte edificii mai inalte, mai trebuie observatu, cá nu in tóte casurile este caus'a maistrulu, zidariulu, nici materialulu, ci si fulgerulu, trasnetulu. Chiaru pe la noi, unde satele sunt asiediate pe locuri umede, sunt espuse edificiiile la tempestati grele, si multe crepaturi de paretii sunt cauate prin trasnete. Déca in contra acestui inamicu alu creatiuniloru omenesci nu se intrebuintédia siguru aparatoriulu, parafulgerulu (Blitzableiter), acésta o vinuescu invetiatiu insusi, pentru cá abia acum s'au latitu intre inteligentia insemnatarea parafulgerului.

Vien'a, 7 Septembre 1880.

Teofilu Ratiu,
absolutu de tehnica din Vien'a.

Augustii nu s'au incrediutu in bunavointi'a lui Chloru Constantinu. Se cunosceau bine, sciau, cá Gali'a e mai puternica de cátu Rom'a, dar Rom'a intrece pe ori-care cetate din Gali'a prin splendóre, si cá omulu cu deosebire déca e Caesaru, póte capeté iute poft'a de a fi si Augustu si a domni in Rom'a cea splendida; pentru aceea au si induplecatu séu mai bine disu, constrensu pe Chloru Constantinu, cá pe fiulu seu Constantinu se si'lu dea de ostaticu la curtea caesarului Maximianu Galeriu armentariulu din Nicodemi'a, cá aici se fia necontentu sub ochii Augustului Diocletianu.

Tinerulu, carele avea o crescere alésa, nu se simti bine la curtea lui Maximianu Galeriu.

Curtea lui Galeriu ce e dreptu, erá destulu de splendida, dar Constantinu totu-si nu potú suferi capriciile dure ale unui domnitoriu ajunsu din fostu pastoriu.

Tinerulu ostaticu aici isi mari cunoscintiele in dogmele crestine si esplicarile lui Diocletianu, prin cari voia se'si escuse persecutiunile crestiniilor i probau, cá daca voiesce se fia Augustu, mai ántaiu trebuie se castige acestu elementu nou. Au presimtitu, au sciutu, cumcá in acésta lupta i voru stá in ajutoriu blandeti'a tatalui seu si crestinatatea mamei sale, scia cá aceste doue voru convinge pe crestini, cumcá elu stá cu multu mai aprópe de ei de cátu ori care din fiitorii Augusti, dar nici religiunea pagana nu au potutu respinge dela sine, de órece prin unu asteliu de faptu ar fi revoltatu in contra sa pe popii imperiului, pe oficialii sei si ar fi espusu crestinisimulu, neajunsu inca la destula potere, la tóte pericolele unui resbelu de esterminare.

Constantinu din esplicarile lui Diocletianu s'au convinsu, cumcá au sositu timpulu se apuna dieii pagani, cá lumea pagana nu se mai póte sustinea; si pe candu Diocletianu erá unu luptatoriu puternicu pentru religiunea vechia, si apará datinele si moravurile pagane, Constantinu au socotitu a fi mai consultu a nu alungá celea vechi si a nu primi celea noue.

Societatea lui Diocletianu si alui Galeriu asecurau pe pagani, cumcá Constantinu nu va favorisá ideile crestine professate de mam'a sa.

Sub Diocletianu crestinisimulu au avutu mare noroc. Herculeu Maximianu si Galeriu Maximianu nu'lu persecutau, ba nici nu observara progressulu celu mare, care'lu facea, ei nu cunosceau altu scopu alu vietii lor, de cátu a folosi totu momentulu domnirii pentru a sacrificá cátu se póte mai multu desfatariloru.

Lui Galeriu Maximianu nu i-au prea placutu, cumcá Constantinu invetiá dela Diocletianu doctrinele fundamentale ale filosofiei de statu; unu omu, carele basandu-se pe poterea sa dura, au ajunsu din gregariu pana la demnitatea de Caesaru, vedendu zelulu tinerului pentru invetiare si tinut'a sa nobila, au dedusu ceva si pentru viitoriu.

Caesarulu deci nu lasá nici unu momentu nefolositu si in totu chipulu cautá, cá inca de timpuriu se repuna pe acela, care sicuru i va stá si lui candu-va in cale.

Galeriu Maximianu incepu resbelulu in contra sarmatiloru. De beliduce au alesu pe Constantinu si si-au alesu legiunile astfeliu, in cátu noulu beliduce se nu se mai reintórca. Inse eroismulu si cunoscintiele bellice ale lui Constantinu au condusu legiunile la invingere, si finindu resbelulu cu sarmatii, pe ducele lor l'au adusu legatu si l'au prezentatu lui Galeriu. Acesta nu s'au bucuratu de noroculu tinerului erou, pentru-cá au observatu indata, cá Constantinu sub decursulu resbelului si-au castigatu admiratiunea si iubirea legiuniloru.

Dupa acésta au urmatu denumirea Caesariloru si Constantinu fu delaturatu.

Constantinu si-au manifestatu indignarea sa inaintea lui Galeriu, prin ceea ce au descoperitu Caesaru-lui doritoriu de domnire, cumcá si elu aspira la potere.

— Esti tineru inca, i respunde Galeriu, in etatea ta eu eramu inca gregariu.

— Sciu atáta cátu unu gregariu, sciu implini si aceea ce póte unu Caesaru! — i replica Constantinu.

Caesariulu rise cu hohotu.

— Se sci fetulu meu, cá eu m'am luptatu cu leii si asia am ajunsu Caesaru. Tu vrei se emuledi cu mine? — tu care abia te-ai despartitu de léganu, privesce

Lord Gladstone aparatoriu alu nationalitatiloru.

Pe câtu timp se aflase imperatul Napoleon III în culmea puterii și a gloriei sale, principiul nationalității, pe care densul și guvernul său îl proclamase pentru toate națiunile asuprite, și începuse a fi aplicat cu mare folos pentru libertatea și cultură a națiunilor, chiar și în unele staturi poliglotte. După caderea lui Napoleon, asupritorii luând curajul se aruncară din nou cu adevărată furie asupra nationalitatilor și a limbii făcându-le pentru că se le nimicea. Urmarea cea mai de aproape fu în Turcia războiul până la exterminare, în Ungaria pace armată, discordiile în permanentă, ruină a țării prin datorii și deficite fără exemplu.

De când renumitul Lord Gladstone ajunse în Britania mare la putere cu partidul său în adevărată liberală, asupritorii nu află destule cuvinte de insulte contra aceluși ministru renumit, și acesta din cauză, că densul apăra pe nationalitățile asuprite și tiranite cu mai multă căldură și perseverență precum și cu argumente mai tari decât o făcea Napoleon și ministrii săi.

Unii membrii egoiști ai parlamentului atacându-l pe lord Gladstone pentru marea favoare ce arăta către nationalități, îl inculpara cu panslavismul, că și cum el ar lucra pe mână a Rusiei. În ședința din 4 Septembrie ministrul le răspunse prin o cuvântare din cele mai strălucite, în care spuse verde, că acei conservatori, cari sub pretextul de a susține un imperiu desfrenat cum este și cel turcesc, aprobă sugrumarea nationalitatilor, sunt ei în sufletele lor tirani, complici (vinovați) la tirania și vrasmasă ai civilizației. De ani 20 încotă Turcia făcând datorii peste 200 milioane lire sterline (2 miliarde florini) și de câte ori luă milioane împrumut, totdeauna ministrii ei se jurau că voru se civilizeze pe popor și se le face libere, totdeauna însă au înșelatul pe popor, pe Europa și pe toată lumea.

Unii deputați vorbisera cu mare urgență contra locuitorilor din Muntenegru; Gladstone le răspunse în termeni tari, că ei nu cunosc pe acel popor admirabil, pe acea mană de oameni, cari sunt cei mai eroici din toată Europa, era dacă ei nu s'au potut civiliza până acum, vină o porță numai turcii, cari iau strimtorat în acei munți, unde apoi muntenegrii își aparară sute de ani independența lor și tocmai cu această probă, că dispun de o minunată putere de viață și că merita libertatea. În fine ministrul Gladstone declară sus și tare, că Europa nici decum nu se va bucura de pace, până când nu voru scapa toate nationalitățile christiane, cu limbă, cu literatură și cu toate instituțiile lor de sub jugul tiraniei.

Din acestea și alte acțiuni că acestea ale ministeriului actual de la Londra se poate explica ușor mania neînfrântă a mai multor diare anice ale tiraniei.

Cantari unguresci profane in biserica romanésca.

O corespondență cu dat'ă 20 Aug.: lungă de 1 cōla deșă, aduce la cunoștință publică nesce scandale de țară, ce s'au fi întâmplat în biserică gr. orientala romanésca dela Halmagiu în Zarand, în presentia și cu învoirea onor. domnului paroh și protopopu Ioan Groza. Serbandu-se adevărat în 6/18 Augustu ziua de schimbarea la față și totuodată aniversari'ă de ani 50 a Maj. Sale monarhului nostru, cându colo, la priclasna, în locu de a se cântă această, sau dōra usitatul himnu imperatesc, în limbă națiunii și a bisericii romanesci, s'ă cantat un himnu profan magiar: Isten áld meg a magyart (Dōmne binecuvântă pe magiarul) dela poetul Kōlcsei, era himnul imper. nu s'ă cantat de locu.

Cu atăta nu a fost de ajuns, ci în Augustu, pe care di este pusa ziua lui Ștefan I regelui Ungariei, în aceeași biserică dela Halmagiu, sub pontificarea aceluși protopopu gr. orientala, ne pomenirăm că în locu de priclasna se cantă o alta poezie magiară, profana și mai mult revoluționară dela Vörösmarti: Hazádnak rendületlenül etc.

Dn. corespondente asigură, că dn. protopopu fu întrebătu serios, pentru ce mai înmultiesc și elu serbătorile, cându din mare nefericire, avem și așa prea peste măsura multe, spre a saraci și ruină cu ele pe popor, dsa înse a răspunsu, că serbēdia pe regele Ștefan din porunca consistorială comunicată la clerul întregu prin cerculariu Nr. 338 din 1878 întemeiatu pe ordonanța ministerială Nr. 203 alu aceluși anu. Este înse prea bine cunoscutu, că aceluși ferman alu ministrului de culte a revoltat în contra lui nu numai pe calvini și luterani preste totu, ci și pe cei mai mulți catholici întru atăta, cătu același ministru a trebuit se să retraga ordonanța cu alt'ă, ce porța Nr. 539, după aceea și consistoriul și-a retras cerculariul său prin altul cu Nr. 1071, prin urmare protopopu Groza nu trebuia se serbedie pe 20/8 Augustu și cu atătu mai puțin se cante în biserică poezii calvinesci.

Sunt preste 50 de ani, de cându guvernele care eră după timpuri, s'au încercat de repetite ori se introducea acea serbătoare prin porunci de ale lor, înse chiaru magiarilor s'au oppus din respoteri și s'au cassat. Anume protestanții o respingă cu energia din principiu, dicându, că confesiunea lor religioasă nu recunoșce nici unu Santu, nici în ceru nici pe pământ și că cu atătu mai puțin voiesc ei se scia de regele Ștefan I că santu, pentru că elu a introdus ce e dreptu, mai multe legi germano-latine în țară, cu scopu de a scote pe magiar din infricosiat'ă barbaria în care innotau, că înse elu versase în viață sa foarte multu sange vinovat și nevinovat, chiaru christianismul l'ă introdus mai multu numai cu puterea armelor și prin atrocități selbatice; așa dăra, închișă calvinii, pe unu rege care a omorât în viață sa multe mii de oameni, — nici chiaru catholicii nu'lu potu avé de santu.

Ungurii nu voru se scia pe regele Ștefan de santu; vinu înse romanii, și se închină și i cantă în bisericile lor poezii calvinesci, profane, foarte fanatice și de tendență de a face pe toată lumea numai magiară, după sentența acolori poezii: „Totu omul se fia om și magiaru.“ Și acestea toate, numai cu scopu că se placă micilor tirani din tinutul Zarandului, precum dice dn. corespondente. Alte reflecțiuni aspre, de și juste, a le dlui corespondente le tinem pentru redacțiune. Destulă atăta, că de aci încolo nu mai are nimeni dreptu a strigă totu numai contra bietilor satmăreni înglodati între atătea limbi străine, căci astadata batjocur'ă natională și profanarea bisericii orientale s'ă întâmplat într'unu districtu aproape curat romanesc, sub conducerea unui protopopu. Teribilă bōla este servilismul, amare și funeste voru fi fructele lui. De va merge așa, cel multu în 50 de ani locul protopopului Groza îl va ținea unu calvin sau vreun jidov bapșiatu.

Aniversarea luerei redutei Griviti'ă in 30 Augustu st. v. 1877 de către trupele romane.

Diariul „Romanul“ saluta diu'ă memorabilă de 30 Aug. st. v. prin următoarele cuvinte însufletite:

„Astăzi se împlinesc trei ani, de cându unu strălucit și mare faptu de arme reînnoșă firul tradiției nationale de vitejia.

„Acum trei ani, după o amănire de aproape trei secole, în care țăr'ă trecuse prin cele mai grele și mai periculoșe peripeții, ostirea română — sub comand'ă M. S. R. Carolu I — împlântă pe înalțimile Grivitei cu gloria și onore tricolorul romanesc.

„Acum trei ani, romanii calcară cu vitejia pe urmele vitejilor lui Mihai Bravul și luând din nou întăriturile, la pōlele caror zăcu mormintele eroilor cădiți, cându Mihai Vitezul le luase acum trei vécuri.

„Diu'ă de astăzi, di de revelare pentru națiunea română, e o di mare.

„O salutăm cu respectu, și cu noi împreună o salută toată suflarea romanésca.

„Ea fu începutul unei noue ere; ea dovedí lumii întregi, că urmașii legionarilor români dela gurile Dunării sunt demni de stramosii lor; că au pastrat neatins calitățile lor războinice și că, în iubirea-le de țară, sunt gata în totu momentulu de a își jertfi viața pentru a o apăra și a-i ocroti drepturile și onore.

„În aventulă bucuriei ce simțim, la această marșă data natională, suntem datorii a ne aduce aminte de gloriosii martiri ai independenței și a depune o lacrimă de durere și de recunoștință pe mormintele lor.

„Națiunea întreaga le a ridicat, în înimă, unu monumentu neperitoriu, și generațiunile viitoare, ce voru fi crescute în respectul și recunoștința către densi, voru fi gasit în faptul lor, în devotamen-

vesce acestu pumnul, acestu brățu, acestu piept și învâta a tremură de Galeriu.

Constantin își întinse pumnii înaintea lui Galeriu.

— Este și aci atăta putere că și în ai tei și dacă și mîntea mea le va stă în ajutoriu, fi sicur, că domni'ă ta se va nimici, că și cându ar fi din poșdarii.

Caesarul cel duru își ridică pumnii.

— Bine — i dise lui Constantin — dacă esci așa de tare că mine, luptă-te aici în ceru, cu acelu leu, cu care îți demanda superbi'ă se te lupti.

Cursorii lui Galeriu au străbatut toate strădele Nicodemiei anunțându prin sunetul trambitelor locuitorilor, cum că Constantin, învingătorul sarmatilor, vrendu se să arate Nicodemienilor curajulu și puterea sa se va luptă în ceru cu unu leu.

Sōrele resari lucindu dintre dealurile Bithiniei, își înprăscă radiele prin spațiul unde avea se se lupte fiitorul domnitoriu al lumii, unde doi principii din lumea această aveau se și măsura puterile într'unu duel puternic.

II.

Locuitorii din Nicodemia se pregăteau pentru o serbătoare mare.

Comodu au datu românilor ocaziune de a vedea unu Augustu luptându-se cu unu leu, elu a avut grija, că Augustul se nu i se întempe nimic'ă din partea leului, dar numai Nicodemienii au potut ajunge se vedă pe unu fiu de Caesaru luptându-se cu unu leu alesu de elu însuși și încă din gratia lui Galeriu, singuru și numai cu o sabie română scurtă.

Grecii din Nicodemia se înbrăcară în vestminte de serbătoare.

Cercul era situat afara de cetatea Nicodemii pe partea ei sudică; era unu edificiu gigantic în forma de cercu cu două rânduri de galerii și cu trei rânduri de loge. Acestu edificiu colosalu era descoperit, pute pentru aceea, că gladiatorii, — în acoror sangerare Nicodemienii se delectau — se pōta vedea cel puțin

pentru ultim'ă data sōrele lucitorii și se și pōta luă re-masa bunu dela elu.

Maximian Galeriu își ocupă locul în logia imperatēscă, logiile și galeriile erau îndesute de popor și toti asteptau cu încordare rezultatul luptei.

Și omēii acestia se sciau interesă de sōrtea învingătorului sarmatilor. Pe ei i au datu români cu aceste plăceri, cari se deosebiau acum de tigrii numai întru atăta, că acestu din urma se delectau în sangele caldu alu victimei sale, pe cându români aruncau omēii în ghiarele și dinții animalelor și se delectau în agoni'ă victimelor.

Eră de lipsa unu fiu de Caesaru, unu erou tineru, că poporul din orientu se scie, că ce pretiu are sangele omenesc.

Constantin nu putea merge în logia lui Galeriu, calea era închisă dinaintea lui, elu numai că învingătoriu se potu prezenta înaintea Caesarelui.

Galeriu s'ă îngrijit că leulu, cu care avea a se luptă tinerul erou, se fia unu exemplariu nobil și se fia flamandit bine.

Și în adevăru au și fostu unu exemplariu rar.

Cându Galeriu au datu semnalulu pentru introducerea luptătorilor, locuitorii Nicodemiei, multimea privitoare au erupt în exclamări care ajunseră la culme, îndată ce se prezenta tinerul erou pe arenă circulară. Galeriu primi aclamarile acestea cu unu suris ironic.

Prezentarea lui Constantin într'adeveru au fostu petrundietore.

Pe capu portă coifu de argintu cu acuil'ă română, de sub care ochii lui ardieri aruncau schintei spre logia imperatēscă, pieptu i era acoperit cu unu pieptariu de argintu, în care se resfrangeau radiele sōrelei, pitiōrele i erau acoperite cu incaltăminte din soldii de argintu și în mână ținea o sabie română scurtă.

Galeriu vedindu'lu astfel înbrăcatu nu și potu ținea risulu seu ironic. Tinerul erou au observat această și-au datu sennu pazitorilor preste incuțatōrele leilor. Poporul Nicodemianu asteptă fără resuflare. Constantin își ridică coiful de argintu și'lu

aruncă josu, își desfăcă pieptariulu și'lu aruncă dela sine și desfăcându și chiaru și incaltămintele, stă cu capulu gol, desculțu, numai cu o tunica română, lasându și — pute pentru a se apăra de unghile leului — numai două curele de cari era aternată tunic'ă pe umeri.

— Nebunulu — murmura Galeriu se lasă fără nici unu mijlocu de apărare.

La unu semn alu Caesarelui usi'ă închisōrei unde era leulu se ridică.

Prin ea apare unu leu africanu maiestosu, mai ăntai își preâmbă privirea sa preste popor, apoi plăca cu pasi lini. Usi'ă cădiu cu o repediune mare și prin șgomotulu cauzat se cutremură leulu, apoi întindându și pitiōrele de dinaintea asteptă cu încordare, se vedea ce i se va întemplă.

Eroul tineru fiesă puternic'ă sa privire asupra leului.

Leulu observandu acea privire își plecă capulu și își mai preâmbă încă odată privirile înpregiuru. Și-au observat contrariulu, această o probēdia prin aceea, că începe a bate nessipulu arenei cu cōd'ă sa, a privi spre partea unde se află fiulu de Caesaru măsurându'lu cu privirea sa, cându privirea lui se intălni cu alui Constantin deschidându și gur'ă, factu se resune o voce teribilă, dinții lui, că și totu atătea lanci ascuțite erau îndreptate spre tinerul erou.

— Ah! — exclamă Constantin — și tie-ti placu spectacolele.

Se vede, că leulu au întielesu batjocur'ă, pentru că s'au ridicat în două pitiōre și aprindându-se au plecatu cu pasi lini către inamiculu seu.

Constantin asteptandu, nu s'au misicat din locul seu, leulu s'au opritu.

— Galerie — exclamă Constantin, cu o voce tare — dă ordinu canelui teu se plece.

Caesarul și-au musicat budiele de au cursu sange.

tulu ce au aretatu pentru tíera, unu exemplu pe care'si voru face o onóre si o datoría a'lu imítá."

O voce russésca despre caletori'a imperatului Austriei in Galiti'a.

Diariulu „Golos“, vorbindu despre acésta caletoria scrie urmatórele:

„De faptu Polonii n'au nici unu motivu de a fi recunoscétori dinastiei habsburgice, care a datu primulu semnalu pentru inpartirea Poloniei, ba care a smulsu chiaru acestuiu statu, inca mai inainte de inpartire, provinci'a Zips in 1769 si tinutulu Sandezki in 1770. Astfeliu Polonii suferira in cursu de sute de ani o violinte pressiune din partea Austriei, pressiune indreptata contra nationalitatii si institutiunilor loru politice. Dupa anul 1772 furá inlaturate limb'a si administratiunea polona, si la Congressulu din 1815 dela Vien'a, Austri'a fu aceea, care inpedecá pe imperatulu Alexandru I de a ajutá la renascerea regatului Poloniei. Totu Austri'a fu aceea, care la 1863, prin politic'a sa cea marginita, sprijini nebun'a revolutiune din regatulu Poloniei si distruse astfeliu tóte combinatiunile politice ale marcusului Wielopolsky pentru Warsiovi'a si Poloni'a. Déca dela 1870 încóce se schimbá sistemulu politicu din Austri'a fatia cu Poloni'a, apoi ea a fostu silita la acésta de infrangerile dela Solferino si Sadowa, éra nu din dorinti'a de a face dreptate Poloniloru, pe candu imperatii Alexandru I si II, cá invingétori in anii 1815 si anii 1862, éra nu cá invinsi, acordara Poloniloru de bunavoie, multu mai multe drepturi de cátu aveau Galitianii. Daca, dupa cum vedemu acum, Polonii acórdá stapaniloru loru nu numai fidelitate politica, ci le mai facu si o primire stralucita, apoi ei probédia prin acésta, cá au ruptu cu trecutul loru revolutionariu, cá sunt capabili a fi credinciosi, politiceste vorbindu, si cá ei observandu unu mare respectu pentru nationalitatea loru, uitandu'si trecutul, potu simti pentru suveranulu loru unu amoru solemn si care merge crescéndu pána la entusiasmu. Acésta este adeverat'a primire facuta imperatului Franciscu Josifu.“

Despre aceeași caletoria diariulu polonu „Gazeta Narodowa“ se exprima in urmatorii termini: „Este veditu cá imperatulu n'a venit in Galiti'a cu intentiunea de a cautá aici amiciti'a Rusiei si de a strange si mai tare legaturile care unescu pe Austri'a cu Rusi'a; de asemenea este veditu cá monarchulu nu ne-a daruitu Wavelburgulu spre a indemná prin acésta pe fratii nostrii din Poloni'a russésca la amoru si fidelitate cátra Tiaru. Astfeliu dara, déca acésta caletoria nu este uvertur'a (inceputulu, introducerea) pentru unu dantiu resboinicu, apoi ea este si mai puçinu o simphonia de pace. Pentru acésta vorbescu faptele, care insemnédia multu mai multu in istoria de cátu enunciarile organeloru oficióse, redactate cu politeti diplomatice.“

(Dupa „Romanulu.“)

Érasi philloxer'a.

Infricosiatu periculu amerintia pe cultivatorii de vii in tóte tierile vinicole. Onor: domnu pretoru Andreiu Cosma dela Tasnadu in Selagiu ne asigura dupa date oficiali, cá spurcat'a insecta filloxer'a a strabatutu si inceputu a nimici viile si in Ungari'a, cá-ci dupace s'au esterminat presté 700 jugere (pogóne) de vii la Panciov'a, in anulu trecut s'au mai descoperitu la Pirnu, la Carei (Nagy-karoly), la Satmaru, Keszthely, Casodi'a, éra in anulu acesta la Semendri'a (Szendrő), Taki si in lunile din urma la St. Andreiu, Aradu, Pele, Sarandielu, Santau (T. Szanto).

In Ungari'a, Transilvani'a si Croati'a se cultiva presté 730 mii de jugere catastrali (de 1600 stanj.□) vii de diverse calitati; sute de mii de famii isi au traiulu vietiei loru numai din cultivarea viiloru, éra pentru alte atátea vendiarea de mustu si de struguri tómn'a insémna scaparea din ghiarale executoriloru de inoposte si de usurari. Sunt tinuturi, in care daca nu se cocu strugurii in câte 3—4 ani, dara se face vinu bunu in alu 5-lea, munc'a grea a cultivatorulu totu se platesce pe totu periodulu acela.

Dn. A. Cosma, dupace facuse trist'a esperiintia practica chiaru in comune de a le subprefecturei d-sale, isi tinu de o nobila datorintia patriotica a veni (cale de 3 dile) la adunarea generala din Turd'a cu scopulu anuntiatu de timpuriu, de a dá vinicultoriloru mai multe informatiuni pretióse si absolutu necesare de a le cunósce, a luá in ajutoriu si microscopulu spre a infaciosiá blastemat'a insecta in diversele stadii ale desvoltarei. Vorb'a

este de a perde tíer'a si poporulu milióne; cu tóte acestea dn. A. Cosm'a nu ajunse cá se'si tina instructiv'a sa dissertatiune practica, din cauza cá adunarea fu silita se asculte cu dio'a intréga alte minuni, precum-cá: Asociatiunea inparte totu numai burse si ajutórie la studenti si la baiati industriari, cá presiedintele nu numera bine pe membrii Asociatiunei, cá de ce se se comita erori de péna si de tipariu, cá asia si pe dincoala, numai cá se tréca timpulu cu secaturi.

Spre a desdauná in cátuva pe publicu, dn. pretoru puse la dispositiunea Asociatiunei si a comitetului mai multe exemplarie de filoxere in 3 sticle si 1 cuteióra. Acelea se afla depuse in cancelari'a comitetului, Sibiiu, strad'a Cisnadiiei Nr. 7, (casele clerului) spre vedere si cercetare din partea tuturoru cáti se interessédia de vinicultura. Noi le-amu cercetat cu unu microscopu, care inmaresce obiectele de 250 de ori. Te ingretiosiedi la vederea filoxerei. Unele din ele inca totu mai mistea, sunt vii.

Intr'aceea noi rogaseramu pe on. dn. Cosm'a, cá se ne comunice si noua dissertatiunea sa despre filoxera si noi o vomu publicá cátu mai curendu in interessulu economiloru nostrii.

Discurse parlamentarie tinute in cestiunea agraria transilvana.

Siedinti'a din 8 Juniu 1880.

(Úrmare.)

Ugron Gábor: On. Casa! Aline'a ultima a §-lui dispune, cá possessiunile de paduri nu sunt obiectu de schimbu prin comassare. Acésta dispositiune este diametralu opusa legeri de comassare din Ungari'a, care face si padurile obiectu de comassare. Eu afu cá e unu lucru fórté folositoriu si practic cá se se supuna si padurile comassarii. Deci rogu pe on. Casa se nu eschida orice possibilitate cu privire la paduri acolo, unde acele sunt atátu de meruntite de nu facu nici 5 jugere in diametru. Propunu deci cá sustinéndu-se partea prima a alinieii a dou'a din §. 23 se se puna in cealalta parte a textului urmatórea modificatiune:

„Padurile de regula nu formédia obiectu de schimbu pe calea comassarii si acele in lips'a unei invoeli in parte proprietarii de paduri se potu luá in schimbu numai in casurile urmátore:

a) *daca teritoriulu parcelor de padure ce se afla pe hotarul unei comune e mai micu de 5 jugere, intru cátu padurile nu s'ar potea comassá cu complexulu la olalta, se se inparta si intr'unu complexu separat;*

b) *si daca complexulu neatinsu alu padurilor de o valóre neinsemnata aru paralísá comassarea corespondiétre.“*

Bokross Elek referentulu: On. Casa! Comassarea padurilor e un'a dintre problemele cele mai grele, pentrucá aci pe lângá pamentu mai vine unu factoru de valóre, valóre lemneloru, care in cele mai multe casuri nu ne ofere possibilitatea unei ecuiparatiuni in natura. Se ivescu o multime de greutati la comassarea padurilor si ar fi de lipsa pe lângá o norma generala o suma de dispositiuni speciale. Din aceste considerante nu afu acceptabila ide'a de comassare a padurilor si prin urnare nu potu sprigni nici amendamentulu propusu de Ugron Gábor, fiindu cá nu incupe in cadrulu sistemii acestei proceduri.

Presiedintele pune la votu textulu comisiunei. Se primesce si prin acésta amendamentulu lui Ugron Gábor cade.

§. 24. „La inpartirea cea noua competent'i a fi carui proprietariu trebuie se i se dea pe cátu se va potea intr'unu complexu, séu dupa situatiunea hotarului, in parcele cátu mai puçine.“

„Possessiunea cea noua trebuie se fi de o valóre egala cu possessiunea de mai inainte a posesorului; ér' dacu pe possessiunea de mai inainte s'aru aflá edificie folosivere si investitiuni, valóre reala a acestor'a trebuie se i se restituasca, dar numai intru cátu nu si-ar potea tinea proprietatea de mai inainte, séu dacu ar si potea tinea edificie si alte investitiuni, aceste inse in urm'a dislocarei celei noue a possessiunei nu i-ar aduce nici unu folosu.“

Szikszay Lajos: Fiindu-cá cunoscu casuri, in cari interpretarea stricta a acestui §. luat din art. LV: 1871 a produsu urmari fórté rele, imi iau voia a face urmatoriulu amendamentu:

„La aline'a prima dupa cuvintele „pe cátu se pote intr'unu complexu“ se se puna „séu in parcele corespondiétre situatiunei hotarului, referintieloru locale si interesselor economiei de campu.“

Unde partidele se invoiescu in privinti'a dislocarei nu este nici o temere fatia cu textulu, unde inse judecatoriulu are a decide cestiunea dislocarii, fiindu elu constrinsu a aplicá legea dupa liter'a ei, este silitu se inparta complexulu intr'unu locu séu celu multu in doue; acésta inse nu este de doritu si nici nu coresponde interesselor economiei rationale nici in comitatele, cari se tinu de partium, nici in partile Transilvaniei, va se dica in intregu teritoriulu, la care se referesce acésta lege.

Dreptu aceea rogu pe on. Casa cá se binevoiasca a concede in interessulu economiei rationale, cá si possessiunea mica se se póta dá in mai multe parcele.

Ugron Akos: Eu numai in acelu casu asi potea se primescu amendamentulu d-lui Szikszay, dacu acela ar fi stilisatu in modu permissiv ér' nu inperativu, cá-ci altfeliu s'ar potea intemplá, cá si proprietariulu se fia neccesitatú a'si primi pamenturi in câte cincisese locuri.

Bokross Elek referentulu: Comisiunea juridica a primitu simplu acestu paragrafu din §. 23 art. LV: 1871 numai cá se nu remana acolo isolatu, comisiunea nici nu a facutu discussiune asupra lui. De óre-ce inse amendamentulu lui Szikszay coresponde pe deplinu principiulu contemplatu in acelu §. si i dá numai o stilisare mai corecta, eu aderedu la primirea amendamentului. (Aprobari).

Kemény Gábor ministrulu: D-lui Ugron Akos voiu se'i observu numai atátu, cá prin amendamentu nu este eschisa comassarea intr'unu complexu, ci numai dacu acésta este imposibilu, este permissa possibilitatea de a se dá competent'i in mai multe parti, conformu referintieloru locali si situatiunei hotarului, deci se póte primi.

Presiedintele pune la votu textulu comisiunei, care cade, si

se primesce amendamentulu lui Szikszay.

§. 25. *Possessiunea comuna ce formédia obiectulu proprietarii, intru cátu la folosirea ei au fostu indreptatii posesorii mai multoru comune, trebuie inpartita intre singuratecele comune la totu casulu in natura.*

Afara de acésta segregarea in natura a competentii din possessiunea comuna ce formédia obiectulu proprietarii o póte cere:

1. *Din agri, lunci, fenatie, trestisiuri si din atari pasiuni aflate pe teritoriulu cultivatu, din cari celu puçinu jumetate a teritoriulu e acomodatú pentru aratura — neconditionatu fia-care partida interessata, fàra privire la marimea competentiei sale.*

2. *Din paduri si munti, precum si din pasiunile isolate séu cari nu se potu folosi cu cástigu pentru altu ramu de cultura:*

a) *neconditionatu fostii domni proprietari pentru competentiele loru proprie, precum si pentru totalulu competentieloru fostiloru loru iobagi, fàra privire la marimea competentieloru loru.*

b) *toti ceilalti partasi pentru competentia loru individuala, dacu aceea trece presté 100 jugere catastrale.*

Partile de possessiune individuale segregate in natura formédia proprietate libera: éra folosirea teritorieloru remase comune compete partasiloru ce remanu in comuniune permanenta dupa proportiunea statorita.

Gáál Endre: Pe teritoriulu secuiculu sunt unele comune, mai alesu la margini, a caroru unii locuitori au munti estinsi, dar se folosescu inpreuna cu ceilalti si de averea comuna; sunt mai departe unii munti isolati, a caroru proprietari nici nu sunt membrii unei comune, si nici-odata nu au portatu sarcini comunale; sunt in fine astfeliu de comune, cari possuudu munti de acestia pe hotarale altoru comune. Deci dacu la statorirea proportiunei s'ar luá de basa si aceste possessiuni de munte, n'ar fi cu dreptu nici ecuitabilu, cá-ci s'aru inpartasi din folosulu comunu si proprietari de aceia, cari n'au nici unu dreptu la elu, éra de alta parte s'aru eschide multi compossessori indreptatii.

Spre evitarea acestuiu reu, imi iau voia a face urmatoriulu amendamentu:

„In §. 25 dupa lit. b. se se mai adauge urmatoriulu textu: „La statorirea competentieloru inse nu se potu computá possessiunile de munti privati.“

Ugron Gábor: Una dintre dispositiunile acestui §. este: cá din padurile si pasiunile comune numai acei posesori isi potu capeté separatu competent'i a, caror'a li se vinu celu puçinu 100 jugere; fiindu inse cá in Transilvani'a nu sunt possessiuni extra-ordinarie mari, de aici va urmá, cá spelese proportiunei le voru suportá toti comproprietarii, segregare totusi numai pentru unulu doui se va efectuí, dar pentru ceilalti va remanea comuniunea si mai departe.

Deci eu propunu acelu amendamentu cá in §. acesta in locu de 100 se se puna 50 de jugere.

Künle Josef: Amendamentulu d-lui Gáál este de mare insemnata, cá-ci §. 4 art. LV: 1871, a carui dispositiuni intentionédia a se lamuri prin acelu amendamentu, si pána aci a datu ansa la multe processe, in cari o parte pretinde computarea muntiloru privati éra alta eschiderea acelora.

Fiindu deci vorba de modificarea unei legi si fiindu cá acésta nu se póte face in modu improvisatu, facu propunerea cá amendamentulu d-lui Gáál se se transpuna comisiunei juridice spre tractare si raportare.

Er' in cátu privesce amendamentulu d-lui Ugron, acela nu este acceptabilu, cá-ci cine cunósce teritoriele cele mari din muntii Transilvaniei, va sci cá o possessiune de 50 jugere in munti este atátu de neinsemnata, in cátu pe aceea nu se póte esecutá nici o economía separata.

Ugron Akos: Dacu asiú fi avutu cuventu candu s'a adusu art. LV: 1871, asiú fi votatu in directiunea aceea: cá mai curendu se se póta inpartí padurile de cátu pasiunile, cáci este fapta cá intre secui este mare antipathie in contra inpartirii pasiuniloru, pentrucá inpartirea n'a folositu nimerui, ci a produsu decadentia in prasirea vitelor. Dar acésta nu stá in privinti'a padurilor, cá-ci remanendu padurile comune, precum dovedesce actualitatea, pe totu loculu se prapadescu. O padure de 50 jugere este unu complexu, care ilu póte folosi proprietariulu cu resultatu fórté bunu. Deci aderandu la amendamentulu d-lui Ugron Gábor rogu pe on. Casa se'lu primésca si se fia convinsa cá respectiviloru nu li se va face nici o vatemare.

Bokross Elek referentulu: Propunerea d-lui Gáál Endre nu se póte considerá in cadrulu acestui proiectu, pentrucá aci este vorb'a de procedura, pe candu propunerea invólva dispositiuni de legea materiala. Deci nu numai nu o primescu ci nu me potu invoí nici cu aceea cá se se tramita la comisiunea juridica.

Recunoscu, cá este fórté ponderósa, judicatoriu inse nu s'a pronuntiatu inca asupra §-lui 4 din art. LV: 1871 astfeliu cá se fia neccesitate de intervenirea legislatiunei, ci interpretarea lui stá sub lite, si eu credu cá se va decide prin judicatura in sensulu amendamentulu, ceea ce asiú dorí si eu.

In cătu pentru propunerea deputatului Ugron, aceea vine sub alte puncte de vedere. Că în muntii secuiesci căta cuantitate de pasiune si padure s'ar recere că pe aceea se se pōta duce o economia de sine, acēsta cestiune nu este identica pe totu locul, ci ar trebui de- cisa in fia-care comuna separatu dupa referintiele locale. Era daca vremu se statorimu o norma generala, eu a- dederiu in totu casulu la acea propunere dintre cele doue, carea face economi'a de sine — segregarea indi- viduala — dependentă de mai multu teritoriu.

Binevoiti a consideră că la o asemenea segregare independenta se recere nu numai o ōrecare marime teritoriala, ci si cali, cari se conduca la ele, si mai alesu la munti pentru unu teritoriu de 50 jugere adese-ori s'aru recere unu drumu de 1/4 ba si de 1/2 milu. Deci candu este vorb'a se alegu intre cele doue propuneri, că referentu voiu spriginu pe aceea, care pune că conditiune unu teritoriu mai mare.

(Va urmă.)

Dela Oradea mare.

Invitarea onorabilei inteligentie dela Oradea, me- morata in Nr. tr. este acēsta :

P. T. Domnule !

Infiinti'a ce o are directiunea creșterii femeiesci asupra viitorului unei natiuni, este in genere cunoscuta.

Nu mai pușinu avemu cu toti trist'a esperientia, că nisuintiele si zelulu, ce s'au desvoltatu in timpul mai din urma si se desvōlta si astadi din partea auto- ritatiloru nōstre bisericesci cu privire la inaintarea invetiamentului superioru nationalu pentru partea bar- batēscă, n'au inbrașiatu cu aceeași caldura, nu cultivēdia in mesura egala si creșcerea mai inalta a secului femeiescu, si că in specialu pe vastulu teritoriu alu comitatului Bihoru, locuitu in mare parte de romani, n'avemu macaru unu institutu pentru creșcerea de fete romane.

Confrontarea acestoru doue inpregiurari a datu indemnulu si a escitatu in inteligenti'a nōstra de aice dorinti'a ferbinte, că si pe acestu terenu, se reparedie cătu se pōte de curēndu neglesele trecutului.

Inca pe la anii 1868-71 se intrunise aici unu comitetu, cu scopulu de a realiză frumōs'a ideia a in- fiintarii unui institutu de creșcere pentru seculu fe- meiescu, pe calea asociarii, cu spriginulu tuturoru ro- maniloru bine simtitori.

Apelulu acestui comitetu facutu la adres'a celoru mai de aprōpe interesati a datu in tōte partile de'cea mai caldurōsa partinire, si colectele, apoi petrecerile publice initiate si esecutate pe acelu timpu, au produsu unu rezultatu deplinu satisfactoriu in favorulu insti- tutului.

Pe cătu inse au fostu de inbucurātōre succesele inceputului, pe atātu de trista fu epoc'a de stagnare ce i-a urmatu.

Dar ideia salutară pe unu timpu data uitarii, o vedemu ērași reinprospetata.

Inteligenti'a romana din Oradea mare, in adunarea ei tinuta la 28 Augustu a. c. decise a pasi de nou cu acēsta cauza pe terenulu activitatii, si pentru că acti- vitatea ei se fia condusa in directiunea si dupa moda- litatile, ce le va statori intrēg'a inteligentia romana din giuru, totu atunci ridică la valōre de conclusu convo- carea unei adunari generale pe dio'a de 14 Septembrie a. c. st. n., dupa miēdiadi la 5 ōre in Oradea mare, sal'a otelului „Arborele verde“.

Dreptu aceea, in numele inteligentiei din locu, conformu insarcinarii primate din partea aceleia, sub- scriisii vinu a Te invită, P. T. Domnule, la adunarea generala defipta pe terminulu de mai susu, rogandu-te, că insoșitu si de alti cunoscuti din giurulu d-tale, se binevoiesci a participă la acea adunare, dandu-ne astfelu concursulu moralu la continuarea pasiloru intentionati intru realizarea ideii de mare insemnatate.

Din adunarea inteligentiei romane oradane, tinuta in Oradea mare la 28 Augustu 1880.

Cu stima

Teodoru Kőváry,
presiedinte.

Joanu Popu,
notariu.

Despre publicatiuni si anuntieri.

Ceea ce erau in stravechime Praecones, mai tardiu la popōrale apusene Herold, la cele slave Crainicu = publicatoriu, anuntiatoriu, vestitoriu, insciintiatoriu, aceea sunt astadi columnele din urma si suplementele diarielor periodice, inse cu acea diferentia essentiala, că heroldii esiau in piatie si pe strade, precum esu si astadi tobosierii cu tobele si strigau in gur'a mare ceea ce li se comitea de cătra auctoritatile publice că se faca cunoscutu poporului, — candu din contra diariile strabatu cu publicatiunile loru de o miie de ori mai iute si mai departe, preste totu pe unde scēie căte cineva citi bine. Nu se pōte crede ce influentia petrundi- etiōria au anuntierile in tōte relatiunile vietiei omenesci, private si publice, spirituale si materiale; dara economi'a si comerçulu trage cele mai mari folōse din trensele. Marfi crude si manufacte de tōte calitatile in valōre de miliōne nu s'aru vinde cu anii intregi, daca lumea nu ar află din anun- tiuri locul unde se afla, precum si pretiulu loru. Multime nenumerata de industriari, comercianti, proprietari de mosii, vendu si cumpara mai multu numai luandu in ajutoriu columnele diarielor desti- nate pentru anuntieri. Pe lānga o taxa de 2—3

sau de 9—10 florini, ei isi castiga cumparatori si vendietori de mii si dieci de mii.

Numai romanii se folosescu pāna acuma fōrte pușinu de acestu mare ajutoriu alu transactioniloru cotidiane, spre invederat'a loru dauna. Sunt ne- numerati ōmeni ai trebei, speculanti, carii tinu căte 3—4 diarie, numai că se citēscă anuntierile din acelea, si se caute uneori marfi, alteori persōne, de care au trebuintia. Sunt ērași multime de diarie, care se sustinu mai multu numai din taxe de pu- blicatiuni, căci abonamentele nu le-aru ajunge spre a coperi spessele loru.

Strainii au inceputu a se folosī de cătiva ani si de diariile romanesci pentru publicatiunile loru, multi cu celu mai bunu rezultatu.

Sciri diverse.

— („Societatea pentru fondu de teatru romanu“.) La dorinti'a manifestata din mai multe parti, adunarea generala convocata la Sibiu pe 19 si 20 Septembrie a. c. se amāna pe 17 si 18 Octombre a. c. stilu nou.

Comitetulu Societatii.

— (Necrolōge.) In 12 l. c. nōptea la 1 1/2 ōra, dupa unu morbu mai indelungatu, au repaosatu in etate de 21 ani d-siōr'a

Ecaterin'a Petrascu

fic'a d. capitanu in retragere Joanu Petrascu, lasandu in doliu pe iubitulu seu tata, pe fratele Joanu Petrascu locotenentu c. r. in reg. de artil. Nr. 8 si pe sor'a ei Elen'a. Inmormen- tarea au avutu locu ieri in 14 l. c. in cimiteriulu c. r. militariu din locu.

Totu in Sibiu au muritu d. Gottfried Capesius directoru emeritatu alu gimnasiulu de confessiune A. B. in etate de 65 ani.

In Brasiovu au muritu d. Stefanu Russu jude reg. de tribunalu in pensiune, in etate abea de 45 ani.

Cunoscutulu medicu si mare proprietariu din acēsta cetate d. Dr. Gottfried Tellmann au muritu in 11 l. c. la Eisenstadt, in urm'a unui inveteratu morbu de rerunchi.

— Dilele acestea se tinu aici tergulu celu mare de tōmna, cu care venira si venturi reci cu plōia, ceea ce nu placu nici tērgovetiloru nici eco- nomiloru. Despre rezultatele tērgului speramu a dā informatiuni mai pe largu in altu Nr.

— (Legea industrială ungarēscă din a. 1872,) despre care se crede preste totu, că este caus'a ruinei multoru mii de familii de ale industriariloru (meseriasi), s'a luat u la o revisiune prealibila prin o comisiune speciala, convocata de cătra ministrulu br. Gabr. Kemény, in alu carui resortu cade.

— (Ērași batalia jidovēscă.) Luni in 6 Septembrie dio'a de anulu nou mosaicu, israelitii din Oradea mare neincapēndu toti in templu si voindu a strabate mai multi cu puterea, se luara la bataia atātu de sangerōsa, in cătu numai puterea armata a fostu in stare a'i descleștā pe unii de altii si a implē localulu de arestu cu ei. Acēsta este, pare-ni-se a opt'a batalia jidovēscă din acestu anu in Ungari'a. De altumentrea si la Clusiu in Transilvani'a fu mai deunadi mare cērta intre jidovi. S'au inmultitu preste mesura mai alesu pe la orasie, nu mai potu traī ei de ei, din care cauza se si inpingu mereu totu cam spre Moldov'a, pāna ce mai pe urma se voru mai trage si de acolo spre tierile resaritene; pāna atunci inse va fi vai de locuitorii christiani ai Moldovei.

Toema acum primiramu si noi unu anuntiu flagrantu dela deputatulu Victoru Istoczy pentru 12 tractate scrise in cestiunea jidovēscă. Pretiulu 5 florini v. a.

— (Ērași furci.) In Oradea mare fu con- damnatu la spendiurātōre unu altu asasinu si ban- ditu, anume Orosz Mihály.

— (Statistic'a penitentiareloru in Ro- mani'a. — Dupa o relatiune data de servitiulu sta- tisticu de pe lānga ministeriulu de interne, numerulu condamnatiloru aflati in penitentiare in cursulu anului 1876 a fostu de 9565, dintre care 4030 remasi din 1857 si restulu intrati in anulu 1886. Din acestia liberanduse 5650, au remasu la 31 Decembre acelu anu 3915 con- damnati.

Inpartiti dupa starea civila, acesti 3915 condamnati se inpartu in 1493 neccasatoriti, 2077 casatoriti si 347 veduvi.

Numerulu femeiloru condamnate e de 141.

Dupa religione, ortodoxii intra cu cifr'a de 3670; catholicii 50; protestantii cu 10; armenii 15; israelitii 151; mahomedani 11.

Professiunile agricole: plugari, pastori etc., cari sunt si cei mai inculti, au partea cea mai mare intre condamnati; numerulu lor a fostu de 2136; militari 265; servitori, cocisi, comissionari, dileri, etc. 372, la macelari, brutari etc. 134.

Condamnati la munca silnica au fostu 775, la re- clusiune 753, si la corectiune 1806.

— (Provocare.) Toti acei P. T. domni si dōmne, care au binevoitu a primi din partea societatii „Romani'a-Juna“ musicale spre vendiare, sunt cu tōta stim'a rugati, a retramite notele nevendute pāna multu in 8/20 Septembrie a. c. subt adres'a: „Societatea academ. Romani'a-Juna“ Vien'a I, Sonnenfels- gasse Nr. 1, avendu de-a aterne o dare de sama comisiunei revedietōre. — Profitamu de acēsta ocașiune, a adresă tuturoru acelora, cari au luat u asupra-le sarcin'a vendiarii notelor, deplin'a nōstra multiamita. Vien'a, 4 Septembrie n. 1880.

Pentru comitetu:

Sterio Ciurcu m. p. Emilianu Popoviciu m. p. pres. secretariu.

N. B. La susu-numit'a societate se mai afla de vendiare: „Fleurs Roumains“ polca franc. de Eduard Strauss; „Cameli“ polca mazur si „Din'a Dunarii“ valsu de C. G. Porumbescu.

Post'a redactiunei.

— Dōmnei ***). 1 Sept. Agerimea ochiului si finulu tactu femeiescu voru descoperi lucruri prea demne de espositiune si pe acolo, pe unde noi barbatii nu aflamu nimic. De aceea ve si multiamimu inainte din tōta anim'a.

— Simleu, 4 Sept. Nu e nimic mai multu, decātu implinirea celei mai placute datorii, pe lānga stringere de māna fratiēscă.

— Oradea, 6 Sept. Numai poimane potemu servi cu respunsu decisivu. Salutare.

— Tasnadu, 7 Sept. Cu tōta placerea. In- tr'aceea multiamimu in numele clasei vinicole.

— Vien'a, 7 Sept. Cātu mai curendu, că dela 1865 de candu se tinuse in Abrudu o dissertatiune critica in acēsta materia, pușine urme s'au mai vediatu.

— Turd'a-Petridu, 8 Sept. Prea bine. Dara ceealalta? La cele din 28 Augustu pe cale privata. Salutare la toti.

— Beiusiu 8 Sept. Exemplarie dela 1 Jan. mai sunt 4, dara editorulu nu se pōte invoī la acea condi- tiune.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

10 Septembrie st. n. in Sibiu:

Grān, dupa cūalitati	1 hectolitr	fl. 6.50—7.50
Grān, amestecatu	1 „	„ 5.—6.—
Secara	1 „	„ 4.80—5.20
Papusiōiu	1 „	„ 4.80—5.20
Ordiu	1 „	„ 4.10—4.50
Ovesu	1 „	„ 1.70—2.10
Cartofi	1 „	„ 1.60—2.—
Mazare	1 „	„ 6.50—7.50
Linte	1 „	„ 9.—10.—
Fasole	1 „	„ 6.—7.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	„ 36.—38.—
Utura (unsōre topita)	50 „	„ 30.—32
Carne de vita	1 „	„ —.46
Oua 10 de	1 „	„ —.20

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu secundariu la scōl'a romana gr. cath. din Ilv'a-mare, in vicariatulu Naseudului, se escrie concursu pāna in 3 Octobri a. c. st. n. Cu acestu postu e impreunatu unu salariu anuale de 160 fl. v. a. platinduse in rate lunare anticipative. Concurrentii au se-si subterna documentele de lipsa pe terminulu prefiptu la subsemnatulu senatu scolasticu greco-cath. (30) 1—2

Ilv'a-mare, in 5 Sept. 1880.

Senatulu scolasticu gr.-cath. de Ilv'a-mare.

Ernaticu de vite.

Pe mosi'a Darabani, judetiulu Do- rohoi, gasindu-se fēnu de cea mai buna calitate si pasiune inbelsiugata si in- tinsa, — mocanii cu oi, cai, seu ori-ce altu soi de vite sunt primiti la er- naticu cu conditiunile cele mai favora- bile. Atātu in privirea indemanariloru cătu si a pretiului a se adresă directu la Curtea mosiei. (29) 3—6

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu. Tipariulu lui W. Kraft.